

ego

DEZE MAAND

Bert Vuijsje: **Mingus, vergane glorie.** Pag. 3

Jan Gerhard Toonder: **Wat is astrologie?** Pag. 4 en 5

Peter Morée: **De Inbreker. Sublieme Rijk.** Pag. 6 en 7

Polarisatie

Het woord „polarisatie” wordt de laatste tijd, ook i.v.m. de krijgsmacht, veelvuldig gebruikt.

Ik heb daarom maar eens opgezocht wat de grote Van Dale (9e druk, 1970, 2e oplage 1971) er van zegt. Er staat: „het ontstaan of toenemen van (tot dan toe verborgen) spanningen en tegenstellingen in een groep”.

Het moet me van het hart dat ik het voor zo'n gerenommeerd woordenboek geen ijzersterke formulering vind. Het woord „ontstaan” wordt hier klaarblijkelijk gebruikt in de betekenis van „(zich) bewust worden” en dat vind ik nogal verwarring stichtend.

Maar goed, het is toch wel duidelijk: polarisatie betekent dat reeds bestaande, maar verborgen, spanningen en tegenstellingen zichtbaar worden gemaakt.

En dat is inderdaad het proces dat zich in de strijdkrachten voltrekt. Tussen de militaire autoriteiten en de hoogste militaire kommandanten die hun doeleinden trachten te bereiken via een apparaat dat een traditioneel autoritair en hiërarchiek karakter heeft en de groep van dienstplichtige militairen die zich, als gevolg van de opvoeding en ervaring in de burger-samenleving, een autoritaire behandeling niet langer laat welgevalen, ontwikkelen zich tegenstellingen die tot steeds grotere spanningen aanleiding zullen geven.

Er is een stortvloed van konflikten en strafvervolgingen.

Het is nu reeds zo ver dat groepen burgers zich met de zaak beginnen te bemoeien, ouders van gestrafte militairen komen in verzet tegen de gang van zaken, Amsterdamse advocaten protesteren kollektief, de minister van justitie en de minister van sociale zaken laten hun bedenkingen in het openbaar horen tegen het militair vervolgingsbeleid, Pax Christi, waarvan kardinaal Alfrink de leidende figuur is, laat eveneens een protest horen, de humanistische geestelijke verzorging in de strijdkrachten had al eerder een verklaring uitgegeven, vele (vooral politiek linkse) burgers verklaren in een grote advertentie in de Volkskrant dat het te gek wordt, politici, niet alleen van de linkse partijen, komen in het geweer tegen een mogelijke besnoeiing van de vrije haardracht. Het wordt de hoogste tijd dat er nu inderdaad wat gaat gebeuren!

Daarbij staat één ding voorop: een snelle hervorming van het reglement op de krijgstucht zo dat vrijheid van meningsuiting en het recht van openlijk protest als men zich als mens te kort gedaan voelt, worden vastgelegd. Het tweede is: een snelle hervorming van het militair straf- en tuchtrecht, zodat militairen voortaan de gelegenheid krijgen bij rechterlijke vervolging terecht te staan voor normale burgerrechtshandelingen. Alleen als dit soort maatregelen op korte termijn worden genomen zal het, misschien, mogelijk zijn het polarisatie-proces in de strijdkrachten te stuiten.

Een voortschrijdende polarisatie kan nl. slechts gestopt worden door maatregelen te nemen die de aan de polarisatie ten grondslag liggende tegenstellingen opheffen.

Dat behoeft niet te betekenen dat de eis tot gehoorzaamheid in de typisch militaire situatie wordt teniet gedaan maar wel dat in het werk- en woonklimaat van militairen die maatregelen worden doorgevoerd die hun het gevoel geven dat zij, voor zover en waar dit mogelijk is, als normale burgers worden behandeld. Dat is de situatie die tot stand moet komen.

Het is daarbij m.i. te betreuren dat militaire autoriteiten en kommandanten er zo weinig blijk van geven een modern beleid dat zo'n situatie tot stand zou brengen ook werkelijk te willen.

Wat men van die kant hoort, de enkele gunstige uitzondering buiten beschouwing gelaten, is veelal niet meer dan een formeel beroep op een duidelijk verouderde krijgstucht en vage beschuldigingen aan het adres van de VVDM en andere groepen en personen die naar een modernisering van de krijgsmacht streven.

En dusdoende krijgt de polarisatie zijn beste kans.

ego

Maandblad van de humanistische geestelijke verzorging voor militairen

Nr. 12 — december 1972
11de jaargang

Redacteur: H. Lips,
Hoofdraadsman

Adres redactie
en administratie:

Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Hoofdstr. 84,
Driebergen
telefoon 03438 — 2878

Vaste medewerkers:

Jan Haasbroek
Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

Abonnementsprijs f 6,— per jaar, te storten op postgiro-rekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen
Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Bij de voorplaat:

We beloofden u nog meer foto's uit de Marokko-serie te zullen plaatsen. Eric van de Belt was de fotograaf.

RED.

Mingus: Vergane glorie ?

Charles Mingus (50) is een jazzcomponist-orkestleider van het formaat van een Duke Ellington, maar zijn carrière is met heel wat meer horten en stoten verlopen. Ellington wist in moeilijke perioden zijn band steeds met soepele commerciële manoeuvres op de been te houden, maar Mingus heeft zich altijd op het standpunt gesteld dat hij geen enkele concessie mocht doen aan de smaak van het publiek of aan de ingebouwde onrechtvaardigheden van de Amerikaanse samenleving.

Zijn zelfrespect hield hij daardoor intact, maar hij kreeg wel een reeks conflicten en tegenslagen te verwerken waar de meeste mensen aan kapot zouden zijn gegaan. In 1967, nadat Mingus tien jaar lang ondanks al zijn problemen de schitterendste muziek had gemaakt, leek het erop dat de bassist-componist er definitief onderdoor was gegaan. Tweeënhalf jaar werd niets van Mingus vernomen, maar zomer 1969 maakte hij toch weer een aarzelande comeback.

Najaar 1970 kwam hij voor het eerst sinds 1964 weer naar Nederland voor een concert tijdens het Newport Jazz Festival in de Rotterdamse Doelen. Hij had drie van zijn vertrouwde musici bij zich: altist Charles McPherson, pianist Jaki Byard en drummer Dannie Richmond (net als Ellington is Mingus voor het bevredigend uitvoeren van zijn muziek in hoge mate afhankelijk van muzikanten die het hyperpersoonlijke karakter van zijn composities door en door hebben leren kennen). Maar toch kon dit concert de herinneringen aan Mingus' overdonderde optreden van april '64 in Amsterdam met o.a. wijlen Eric Dolphy, niet doen vervagen.

Eind oktober van dit jaar kwam Mingus opnieuw met het Newport Festival naar Rotterdam. Van de groep van 1970 was nu helemaal niemand meer over, en waarschijnlijk als gevolg daarvan miste de — overigens onderhoudende — muziek die werd gespeeld, grotendeels het typerende Mingus-stempel.

Het ziet er, met andere woorden, naar uit dat Mingus niet meer in staat is het onmiskenbare instrument voor zijn muziek — een stabiele groep muzikanten met feeling voor zijn composities — in stand te houden.

Van de oorzaken daarvan werd iets duidelijk uit een interview dat ik voor de Haagse Post had met saxofonist Bobby Jones, vanaf zomer 1970 een vast lid van Mingus' orkest tot hij er op 20 augustus van dit jaar na een gruwelijke scène tijdens het jazzfestival in het Belgische Bilzen definitief de brui aan gaf.

Jones: „Ik weet niet wat het precies was, maar ik denk dat Mingus zich ervan bewust begon te worden dat ik belangrijk voor zijn groep werd.”

— En dat kon hij niet hebben?

Jones: „In principe is dat zo, denk ik, maar voor een blanke geldt het sterker dan voor iemand anders. Op dat moment gedroeg hij zich al zes maanden enorm ras-bewust tegen mij. Hij sprak me altijd aan als: hey, white boy! Je kent dat wel. In het begin deed hij dat niet.”

„Mingus had mijn leven al diverse malen bedreigd, maar in Ronnie's Scott's Club in Londen kwam het achter het podium tot een enorme scène. Mingus sloeg me van de ene kamer naar de andere, waardoor ik met een ontwrichte teen in het ziekenhuis terecht kwam. Later hoorde ik dat hij in mijn afwezigheid een krans bloemen op mijn muziekstandaard had gelegd, en tegen het publiek hele verhalen had gehouden over zijn saxofonist die in het ziekenhuis lag dood te gaan.”

„Mingus is een te complex menselijk wezen om mee om te kunnen gaan. Hij is een genie. Niet alleen een muzikaal genie, maar een genie in het algemeen. En hij heeft de grillen van elk genie. Hij valt van het ene uiterste in het andere.”

„Mensen die lang voor hem gewerkt hebben en het weten kunnen, zeggen dat Mingus twee manieren heeft om muziek te schrijven: met zijn hart, en dan komt er geweldige muziek uit, of met zijn intellect, en dan komt er iets uit dat minder dan muziek is. Het laatste jaar dat ik voor hem werkte, schreef hij te veel muziek vanuit zijn intellect.”

Die laatste stelling wordt helaas bevestigd door Mingus' nieuwste LP: „Let my children hear music” (CBS S 64715), begin dit jaar opgenomen met een groot, vaak nogal bombastisch gebruikt orkest, dat geen moment tot de hoogte van Mingus' beste platen stijgt. Dat contrast wordt des te duidelijker nu er momenteel een zeer groot aantal Mingus-albums op de markt zijn, waaronder de meeste hoogtepunten uit zijn rijke platenoeuvre.

„Better git it in your soul” (CBS S 66290) is een dubbelalbum met twee voortreffelijke Mingus-LP's uit 1959, oorspronkelijk getiteld „Mingus Ah Um” (de plaat die hier twaalf jaar geleden zijn reputatie als componist-orkestleider definitief vestigde) en „Mingus Dynasty”. Met musici als de saxofonisten John Handy, (wijlen) Booker Ervin en Shafi Hadi, trombonist Jimmy Knepper, pianist Horace Parlan en zijn jarenlang onafscheidelijke drummer Dannie Richmond ontsloot Mingus op deze LP's de eigentijdse aspecten van jazz-oervormen als gospel, blues en ragtime.

Misschien wel de befaamde Mingus-LP werd op 20 oktober 1960 opgenomen in kwartetbezetting met Eric

Dolphy, trompettist Ted Curson (die nooit meer deze klasse heeft gehaald) en uiteraard Dannie Richmond. Onder de titel „Mingus presents Mingus” werden hier de mogelijkheden van de spontane, bijna geheel vrije groepsimprovisatie onderzocht — een vaak teleurstellend procedé dat hier echter tot muzikaal fascinerende, hartverscheurend emotionele resultaten leidde.

Deze plaat, onmisbaar in elke jazzverzameling, is op het ogenblik in twee verschillende uitvoeringen op de markt. De versie op het merk America (30 AM 6082) is goedkoop maar lijdt aan de irritante nepstereo-ziekte. De uitgave op CBS (S 64358) is duurder, heeft wel het echte stereo-geluid, maar verder helaas ook geen ideale klank.

Ook van Mingus' eerste, sensationele Europese toernee van 1964 bestaan gelukkig plaatopnamen. „The Great Concert of Charles Mingus” (America AM 003/4/5, drie LP's in één album) is geen overdreven titel voor de Parijse opnamen met Eric Dolphy (die een paar maanden later plotseling zou overlijden), trompettist Johnny Coles, tenorist Clifford Jordan, pianist Jaki Byard en Dannie Richmond.

Wie Mingus, behalve uit zijn muziek, ook via het geschreven woord wil leren kennen, kan proberen zijn recente autobiografie te pakken te krijgen: „Beneath the underdog” (o.a. verschenen als Bantam pocket). Uitgeverij Bruna heeft al enige tijd plannen voor een Nederlandse vertaling („Onder de underdog”) van dit boek, waarin overigens Mingus' erotische prestaties uitvoeriger aandacht krijgen dan zijn muzikale belevenissen.

BERT VUIJSJE

Wat is astrologie ?

De astrologie gaat uit van het denkbeeld, dat er een relatie bestaat tussen enerzijds de hemellichamen van ons zonnestelsel, en anderzijds het leven op aarde — een relatie die zo sterk is, dat het karakter en het lot van al het levende beïnvloed, zo niets beheerst, wordt door de bewegingen van de zon, de maan en de planeten ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de aarde. De astrologie biedt dus niet alleen een methode om iemands karakter en lot „uit de sterren te lezen”, maar is vooral een wereldbeschouwing. Een der oudste astrologische stelregels luidt: „Zo boven, zo beneden”, of: „Macrocosmos is gelijk microcosmos” — met andere woorden; wat in de sterrehemel gebeurt vindt een weerspiegeling of parallel in wat op aarde gebeurt, zoals omgekeerd het aardse leven symbolisch wordt voorgesteld in de sterren. Volgens deze zienswijze is al het bestaande — sterren, zon, maan, planeten, mensen, de levende natuur — één organisch geheel, waarin alle onderdelen elkaar min of meer beïnvloeden. Het is een wereldbeschouwing die, met varianten, kan worden teruggevonden in de esoterische scholen van de meeste wereldgodsdiensten, en het is uiteraard alleen een dergelijke filosofische hypothese die een verklaring kan geven voor de karakteranalyserende en toekomstvoorspellende praktijk van de astrologie.

Men mag aannemen dat de astrologie ouder is dan de gedocumenteerde en dus door ons gekende geschiedenis, en oorspronkelijk voortkwam uit astrolatrie, of sterreverering zoals die nog bij natuurvolkeren wordt aangetroffen. Voor mensen die verstoken zijn van de soms twijfelachtige zegeningen van de wetenschap, is het een vanzelfsprekende zaak, goddelijke machten toe te kennen aan de zon, die leven en groei geeft, en aan de maan, die eb en vloed veroorzaakt en dichters en minnaars doet dromen; en deze verering zal zich dan al spoedig, logischerwijze, uitbreiden tot de geheimzinnige orde van de nachtelijke sterrehemel en vooral tot de enkele bijzonder heldere en onordelijke lichten die daarin voorkomen — de planeten. Na jarenlange observatie leerde men wellicht de banen van die planeten kennen, zodat voorspelbaar werd wanneer zich verschijnselen zouden voordoen als nieuwe maan, volle maan, of de samenstand van enkele planeten, en het is begrijpelijk dat men aan zulke verschijnselen een betekenis toekend alsof het een gesprek betrof van goden die iets gingen aanrichten op de aarde; het is eveneens begrijpelijk dat aan elk van die goden (planeten) een soort karakter werd toegekend zoals de zon en maan die zo klaarblijkelijk hebben — bijvoorbeeld Venus voor

schoonheid en liefde, Mars voor kracht en geweld — maar het is tot op heden onbegrijpelijk, onverklaarbaar, dat aan dezelfde planeten dezelfde karakteristieken werden toegekend door verspreide volkeren die niet of nauwelijks contact met elkaar gehad konden hebben.

De astrologie, zoals die in de westerse wereld bedreven werd en wordt is vermoedelijk afkomstig uit Babylon, met oudere Egyptische invloeden; de vroegste Babylonische inscripties die op sterrewichelarij betrekking hebben zijn van ca. 800 v.C. De bijbelse toren van Babel was de grootste van de vele observatietorens, waarop sterrekijkende priesters probeerden de goden hun geheimen te ontfutselen. De toenmalige uitspraken waren nog geen waarzeggerij voor afzonderlijke personen, maar betroffen het hele volk en werden gelezen uit een gebrekkige horoscoop van de vorst, die geacht werd de personificatie van land en volk te zijn. Anders was dat gesteld met de school van Pythagoras — een besloten eedgenootschap dat ca. 300 v.C. in een Griekse kolonie in Zuid-Italië een filosofische wereldbeschouwing optrok die gebaseerd was op kennis van de sterren. De Pythagoreërs verlaagden zich niet tot persoonlijke waarzeggerij, maar ontwikkelden het poëtisch-filosofische denkbeeld van de „harmonie der sferen”, waarop sindsdien de theoretische astrologie wereldbeschouwendelijk gesteund heeft. Langzamerhand echter kreeg de oude wetenschap meer en meer bekendheid, en na die popularisering barstte er in het keizerlijke Rome van de 1e eeuw van onze jaartelling een vulgarisering los, waarbij talloze straathoek- en marktplaats-sterrewichelaars iedereen voor een paar duiten de toekomst wilden voorspellen. Later deed het vroege Christendom elke vorm van astrologie in de ban, voornamelijk op advies van Augustinus, die de juistheid van het stelsel niet geheel ontkende, maar waarschuwde dat het fatalistisch maakt en een wereldbeeld oplevert waarin geen plaats is voor Gods genade of vrije wil. Merkwaardigerwijze was het de Islam die na 650 in zijn deel van de wereld — voornamelijk in Alexandrië — de Grieks-Helleense astrologie in stand hield en verder ontwikkelde, zodat, toen de Christelijke vurigheid wat geluwd was, de oude leer via Spanje of met terugkerende kruisvaarders het Middeleeuwse West-Europa weer bereikte — en veroverde. In de Renaissance was er geen paus, vorst, kardinaal of edelman zonder lijf-astroloog en elke universiteit had een leerstoel in de astrologie, terwijl iedere geleerde van naam haar in zijn studiën betrok. Het was een korte bloei. Toen met de ontwikkeling van de telescoop ontdekt werd dat de aarde niet het

middelpunt van het heelal is, maar een eenvoudige planeet die om de zon draait — als alle planeten gebonden aan de mechanische wetten van de zwaartekracht — verloor de astrologie haar glans. Het deed er niet toe dat de geleerden die de nieuwe ontdekkingen deden — Copernicus, Galilei, vooral Kepler en zelfs Newton — zelf overtuigde astrologen waren die volhielden dat hun vondsten niets afdeden aan de waarde van de astrologie; de van nieuwe kennis en middelen bezeten wetenschap sloeg andere wegen in die leidden naar een meer materialistische en technologische wereld, waarin de filosofie van de eenheid aller dingen en de harmonie der sferen geen plaats meer vond. De waarzeggerij bleef bestaan, maar de eigenlijke astrologie keerde pas in onze eeuw (aanvankelijk als onderdeel van de theosofie) naar het Westen terug.

De praktische, persoonlijke astrologie wordt bedreven op basis van de horoscoop — een schematische voorstelling van de sterrehemel, zoals die op de tijd en de plaats van de geboorte kon worden waargenomen. Deze tijd en plaats worden in dit schema beschouwd als het centrum van een uniek gebeuren (de geboorte) waar het zonnestelsel, en in mindere mate het heelal, zich omheen scharen. De buitenrand van de tekening is een cirkel, waarvan de 360 graden verdeeld zijn in 12 segmenten van elk 30°, die de namen van sterrebeelden dragen: Ram, Stier, Tweelingen enz. Elk van de segmenten worden geacht een bepaald karakter te hebben, dat al dan niet aan de geardeheid van de geborene wordt meegegeven; b.v. Ram is energiek, heftig, spontaan. Stier is geduldig, volhardend. Volgens sommige astrologen zijn de segmenten niet genoemd naar de betreffende sterrebeelden, maar de sterrebeelden naar de segmenten, en die naamgeving zou van ca. 2500 jaar geleden stammen, toen de betreffende sterretkens inderdaad nog „in” de corresponderende segmenten stonden. (Zij corresponderen nu niet meer, omdat de schommeling van de aardas ons intussen een ietwat ander uitzicht op de sterrehemel heeft gegeven). Deze dierenriem (of zodiac) is niet een voorstelling van het heelal, maar van de baan die de zon, van de aarde af gezien, ogenschijnlijk jaarlijks beschrijft. De ruimte binnen de cirkel wordt eveneens in 12 parten verdeeld (de 12 „huizen”) gebaseerd op 4 „hoekpunten”, n.l. de oostelijke en de westelijke horizon, het hoogste punt aan de hemel en het daar tegenover gelegen dieptepunt — dit alles uiteraard ten opzichte van tijd en plaats van de geboorte. De oostelijke horizon, of ascendant, is het punt waar alle hemellichamen moeten opkomen, zoals zij aan de westelijke horizon ondergaan; deze ascendant geeft de „uiterlijke persoonlijkheid” weer en is voor de horoscoopduiding van het hoogste belang.

Binnen het zo ontstane raamwerk wordt met symbolen aangetekend waar zon, maan en de planeten zich, van de aarde af gezien, ten opzichte van de dierenriem bevonden op de geboortetijd en -plaats. De gehele tekening is een voorstelling van astronomische feiten, die vooruit te bereke-

nen zijn en die de astroloog kan aflezen uit in de handel gebrachte, zeer nauwkeurige tabellen. Zijn werkelijke bekwaamheid moet hij tonen met de duiding, waarbij hij zijn gegevens interpreteert tot een beschrijving van het karakter en het lot van de geborene.

Aan de hand van de bijgaande horoscooptekening kunnen summier enkele elementen genoemd worden die bij zo'n duiding een rol spelen. Op de horizon (ascendant) rijst het teken Weegschaal, wat in beginsel een vriendelijke, evenwichtzoekende persoonlijkheid kan betekenen; hier staat de ascendant echter dicht bij de grillige, soms briljante, altijd felle planeet Uranus, die zelf geplaatst is in het 12e huis — het huis van duistere machten en geheime vijanden. Dit wijst op onevenwichtigheid, onredelijk en onberekenbaar gedrag, vooral omdat Uranus op zijn beurt in oppositie tot (dwz. rechtstandig tegenover) Mercurius staat, de planeet van het intellect in het impulsieve, felle teken Ram. Dit is een conflict; een soms geniale, maar meestal verwarde, felle fanaticus. De Weegschaal, het ascendantsteken, wordt geacht beheerst te worden door Venus, zodat de situatie van Venus van het grootste belang is. Deze staat sterk in een „eigen” huis en „eigen” teken; 7e huis en Stier... goede bedoelingen tegenover partners en het publiek — maar zij staat naast de heftige Mars die haar verruwt, en, erger nog, op 90 graden afstand van Saturnus, die in het 10e huis (maatschappelijke positie) en de autoritaire Leo een mateloze eerbijzucht geeft waar alles aan geofferd wordt; er wordt een machtspositie bereikt, maar daarna volgt een diepe val. Zon in Stier, 7e huis, driehoek (120°) tot Maan en Jupiter, oppositie Ascendant — stug doorzetten, hooggestemde idealen, bijval van het publiek, bedrog van de partners. Deze man „huwt” met het publiek, bedriegt het later (Venus en Mars) voor zijn eigen ambities die hem impotent maken en ten val brengen (Saturnus), en eindigt zijn leven in zelf-gewilde vernietiging (Neptu-

Jan Gerhard Toonder

Geboren 18 juli 1914 te Rotterdam vond een bril tussen zichzelf en het door hem begeerde zeemansberoep; studeerde economie en bevorderde deze wetenschap door er mee te staken; publiceerde zijn eerste verhaal in 1934, zijn eerste kinderboek in 1936, zijn eerste roman in 1939 (Een man zet door, Elsevier); veertien romans sindsdien (laatstverschenen: Kasteel in Ierland, CPNB 1972) werkte van 1949 tot 1957 voornamelijk als filmschrijver; woonde van 1957 tot 1966 op Ibiza (sindsdien meestal in Ierland) gehuwd geweest - niet meer; liefhebberij: in beweging zijn, geestelijk of lijfelijk, liefst beide houdt zich sinds vijf-en-dertig jaar bezig met de astrologie;

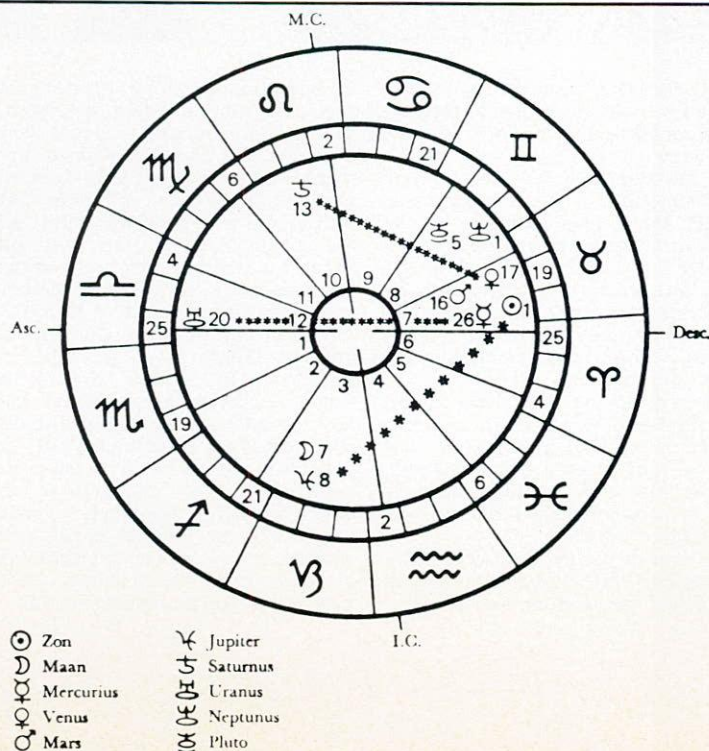
publiceerde hierover samen met de Amerikaan John Anthony West het boek „The Case for Astrology” (uitg. Coward-McCann, New York, en Macdonald, Londen 1970), in Nederland op 20 september 1971 te verschijnen als „Het Astrologisch Argument” (uitg. De Bezige Bij).

nus en Pluto in Tweelingen en 8e huis). Oppervlakkig als deze schets is, lijkt hij geen onjuist beeld op te leveren; het is de horoscoop van Adolf Hitler.

Zo'n interpretatie betreft voornamelijk het karakter, maar een oude astrologische regel luidt; „karakter is lot” — m.a.w. het lot is in het karakter meegegeven. Voor een volledige voorspelling moet de astroloog nog bepalen, op welke datum de aangegeven lotsgebeurtenissen zich zullen voltrekken, en dit doet hij in beginsel door

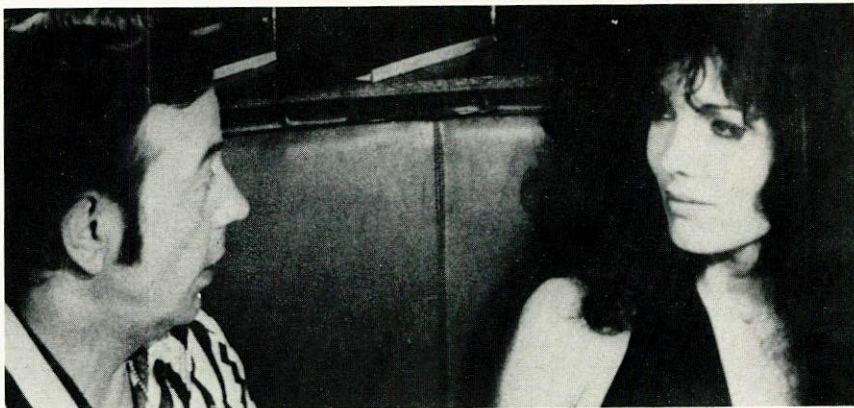
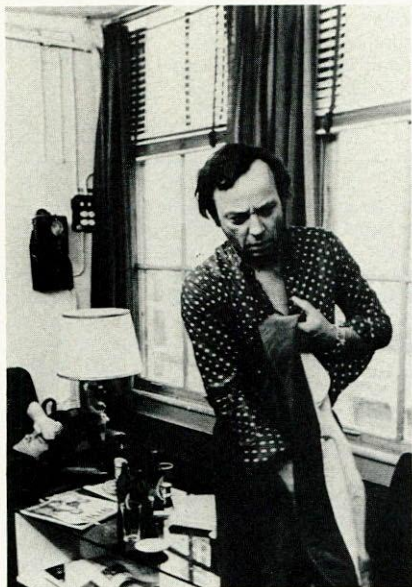
na te gaan hoe de planeten zich na de geboorte verder bewegen. Vroeger of later komen zij in hun voortdurende rondgang terecht op graden van de zodiac die in een (gunstige of ongunstige) relatie staan tot de belangrijke punten in de geboortehoroscoop, en op dergelijke momenten vindt een in het lot besloten gebeurtenis plaats. De planetaire bewegingen zijn tot in lengte van eeuwen vooraf te berekenen, zodat astrologen in hun voorspellingen de hele levensloop betrekken. Een voorbeeld; in het najaar van 1923 bewogen de planeten Saturnus en Mars zich door het einde van het teken Weegschaal, zodat zij de punten passeerden waarop in Hitlers geboortehoroscoop Uranus en de Ascendant aangetekend staan. In die periode ondernam Hitler zijn mislukte „Bierkellerputsch” en kwam in de gevangenis terecht. Een en ander was door enkele astrologen tamelijk nauwkeurig voorspeld, zoals zij ook zijn verdere, schrikbarende loopbaan voorsagden; toen hij eenmaal aan de macht kwam werd de astrologie „verboden”. Uit het voorafgaande blijkt, dat de astrologie niets anders met de parapsychologie gemeen heeft dan dat er op beide terreinen sprake kan zijn van toekomstvoorspellen. De astrologie berust niet op bovennatuurlijke of buitenzintuiglijke waarnemingen of verschijnselen, maar op exacte, berekenbare astronomische feiten. De theorie die aan deze feiten consequenties verbindt voor menselijk karakter en lot is niet een occulte of mystieke, maar een filosofische — die van de

(Lees verder op pagina 10)

De Inbreker

Een sublieme Rijk de Gooyer

Als voorproefje van wat het Nederlandse bioscooppubliek de komende maanden te wachten staat: premières van zo'n tien speelfilms van eigen bodem, is „De Inbreker” van Frans Weisz nu al glorieus binnengehaald. Vooropgesteld natuurlijk dat „Because of the cats” van Fons Rademakers en „VD” van Wim Vestappen — om er twee te noemen — net zo succesvol blijken als De Inbreker, krijgt de laatste van mij het eervolle predikaat „publieksfilm” mee. Want Frans Weisz die na zijn debuut in 1966 met „Het Gangstermeisje” nu voor de tweede maal een avondvullende speelfilm regisseerde, heeft een in hoofdzaak goede en onderhoudende bioscoopfilm gemaakt die direct het publiek in zijn greep houdt. En daar is de regisseur zelf het meeste over verbaasd, want hij had niet zulke hoge verwachtingen van zijn eigen produkt. Maar „De Inbreker” is toch hard op weg om pu-

bliektrekkers „Wat zien ik”, „Mira” en „Blue Movie” naar de kroon te steken, ja zelfs voorbij te streven, ook wat de recettes betreft.

Je kunt als regisseur allerlei kanten op met een film: van psychologisch drama tot recht-toe-recht-aan werk, maar één ding blijft: de massa bepaalt uiteindelijk of de film valt of wordt geprezen. Die massa ook wenst contact met de personages in de film, geen gewijmel of nauwelijks te begrijpen monologen. Voor dat publiek telt slechts de herkenning.

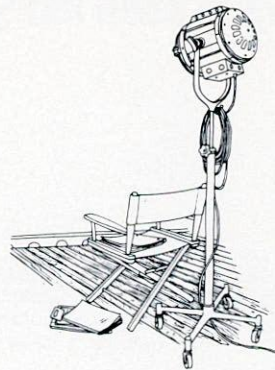
Het pleit voor Frans Weisz dat hij er zich niet met een „Jantje van Leiden” heeft afgemaakt. Hij heeft zich wel degelijk in het boek „De Inbreker” van August Defresne verdiept, en zich bezorgd gemaakt wie welke rol zou moeten spelen.

Maar de emotie die zo duidelijk aanwezig was bij Het Gangstermeisje is in deze film van een ander gehalte.

Het is allemaal, zoals hij zelf zegt, op een veel minder bezorgde manier gedaan, wel met meer gevoel voor het ambacht. En dat is gewoon te merken, want Weisz had tot zijn beschikking cameraman Férenc Gálman Gál, die kadrering en close-ups niet schuwt. De belangstelling van het publiek moet nu eenmaal worden vastgehouden en dat impliceert eenvoudige, rake shots zonder teveel franje.

De keus van Rijk de Gooyer voor de rol van Glimmie, de inbreker is zonder meer uitstekend. Hoewel in het begin regisseur Frans Weisz het niet zo zag zitten, begon hij allengs met die keus (op aandringen van producent Rob de Mee) in te stemmen, ja zelfs lovend en prijzend te worden naarmate de opnamen vorderden. Want Rijk de Gooyer speelt een volmaakt ontspannen en bij tijden humoristisch onderwereldfiguur, die grote delen van de film draagt en lege plek-

Filmroddels

ken vakkundig weet te overbruggen. Voor mij was ook het optreden van karate-specialist Jon Bluming een openbaring. Deze man is enorm fotogeniek, kan acteren en met de dialogen uit het scenario van Chiem van Houweningen heeft hij geen enkele moeite. Meer nog, Bluming heeft zelf details aangevuld en uitgebouwd. Kijk maar eens naar zijn act in het politiebureau waar hij wordt ondervraagd door rechercheur Van Hol (Frits Lam-brechts).

Bluming als De Bonk staat inbreker Glimmie vakkundig terzijde als de dom-stoere metgezel in dit verhaal, doch hij ontpopt zich allengs als iemand die slim op zich zelf weet te passen. Goed werk wordt ook geleverd door Anny de Lange als de moeder van Glimmie en door Jennifer Willems die het meisje Slofje speelt. Bijna dreigt ze Rijk de Gooyer in enkele acts weg te spelen; Weisz is zich er niet van bewust geweest welk een prachtig materiaal hij met Jennifer Willems in handen had, anders had hij zeker haar rol groter en beter gemaakt.

Tja, en dan is er natuurlijk het optreden van Willeke van Ammelrooy als de mooie meid en filmstiefdochter van Bob de Lange (vlekkeloos, wat kan die man ingehouden en toch met aanwijsbare emoties spelen). Het lijkt wel een „must” om tegenwoordig in elke Nederlandse speelfilm Willeke aan het werk te zien. Niet dat het geen prettig gezicht is, maar je vraagt je af of sommige scènes terwille van al het bloot niet beter genegeerd kunnen worden. De scène bijvoorbeeld waar Willeke haar bloot-zijn in een Amsterdamse strip-tent uitvoert ten toon stelt, was nota-bene opgenomen in het scenario met een lengte van zo'n tien minuten! Met veel kunst en vliegwerk heeft Weisz er aan de montagetafel anderhalve minuut van gemaakt. Maar ook dat vond ik nog te veel, aangezien het inlassen van die strip-scène de spanning in het verhaal niet aanvult, doch duidelijk onderbrak en liet verwateren.

Echt storend in het geheel vind ik het gebruik van de kleur — soms erg nadrukkelijk en de bij tijd en wijle onverstanebare dialoog; vooral Rijk de Gooyer is soms te rad van tong.

Een pluspunt is dat Frans Weisz duidelijk heeft begrepen dat hij met zijn eerste film Het Gangstermeisje concessies moest doen om zijn werk aan een zo breed mogelijk publiek te tonen. Hij is haast primitief te werk gegaan met De Inbreker. Het kan hem alleen maar goed doen als regisseur verder te bouwen en in een volgende film dan iets extra's te wagen. Verder succes is voor hem weggelegd.

PETER MORÉE

Claude Chabrol heeft vergaande plannen om de roman van Henry James „The wings of a dove” volgend jaar te verfilmen. Het verhaal gaat over een man die op advies van zijn maitresse een rijke doch ziekelijke jonge vrouw trouwt. Het oude thema „geld maakt niet gelukkig” geldt ook voor deze man, hij is niet meer in staat zijn vroegere vriendin lief te hebben. Mia Farrow heeft toegezegd de rol van het jonge vrouwtje te spelen. Stephane Audran vertolkt de maitresse. Het verhaal is gesitueerd in de jaren dertig.

Tijdens een auto-ongeluk in de Amerikaanse staat Colorado kwam om het leven Brandon de Wilde (30). Hij debuteerde op Broadway in het stuk Member of the wedding, een reprise van zijn filmdebuut als achtjarige. Zijn meest recente films zijn Hud (met Paul Newman) en In harm's way (van Otto Preminger).

Twee maanden terug zijn in Israël de opnamen begonnen voor Billy Two Hats, een western onder regie van Ted Kotchoff; producers zijn Norman Jewison en Patrick Palmer. Ook in deze western weer het jong-oud thema: Desi Arnaz jr. (zoon van Lucille Ball) versus Gregory Peck. Het tweetal is op de vlucht voor de justitie na het beroven van een bank; het verhaal geeft de spanningen weer die worden opgeroepen tussen twee mensen die elkaars hulp broodnodig hebben, maar waar het generatieverschil een diepe kloof betekent.

„Een wereldoorlog behoort zo langzamerhand tot de onmogelijkheden. Het surrogaat ervoor is nu de Olympische Spelen, de wereldbeker voetbal en meer van dit soort dingen” — Peter Ustinov in the Sunday Mirror.

Kort: Jack Hawkins schrijft zijn autobiografie; Jane Fonda speelt onder regie van Losey in de filmversie van Ibsens toneelstuk Het poppenhuis; Mickey Mouse is terug, uiteraard op tv in de serie De muizenfabriek; Een waarzegger heeft het voorspeld: BB en Roger Vadim zullen opnieuw in het huwelijk treden; Willeke van Ammelrooy is tot pin-up verheven in Ciné-Revue, uiteraard in d'r blootje.

„Ik maak films die ik zelf graag zie. Geld speelt daarbij geen rol. Je speelt in die films die je fijn vindt om te doen, dan komt het geld vanzelf wel. Maar het is moeilijk; om anderen te plezieren moet je keihard werken” — Michael Caine in Cinema TV Today.

Het is bijna zover: Münchens meest gedecoreerde zwemmer Mark Spitz heeft losgelaten dat hij best de rol van een soort Johnny Weissmuller wil spelen in een Tarzan-film. Het wachten is alleen nog op de producer, die met hem in zee wil gaan.

Peter Bogdanovich zit wat opdrachten betreft tot 1975 goed. Voor Warner Bros gaat hij drie films maken: The streets of Laredo (een western), The apple tree (naar een verhaal van Galsworthy) en een nog titelloze rolprent over de eerste dagen van Hollywood.

De Hammer-studio's wagen zich voor de zevende maal aan hetzelfde verhaal, juist...: Frankenstein en het Monster uit de hel. Uiteraard kozen de heren Peter Cushing uit om de slechte baron te spelen.

Nieuw in Nederland de filmkrant **FILMFAN**. Gedrukt op normaal krantenpapier en voorzien van forse foto's verpakt in een fijne lay-out moet het in een behoefte voorzien. Voorlopig slaagt het eerste nummer daarin wonderwel. De verhalen zijn losjes geschreven (dit is niet denigrerend bedoeld), er wordt enorm veel informatie verstrekt. Uiteraard ontbreekt de glamourstory in foto's niet en wie anders dan Rita Hayworth staat garant voor een aantal opwindende platen (overigens heel decent, maar die blik in haar ogen, ojee...). Auteurs zijn o.m. Ab van Ieperen, Fred van Doorn, Peter van Bueren. Prijs f 2,50 en te koop in veel kiosken.

P.J.M.

Verklaring

Driebergen, 27 sept. 1972

Enkele humanistische raadslieden en vormingsleiders in de Nederlandse strijdkrachten heeft de behoefte het volgende in het openbaar te verklaren:

Door de eis van drie maanden gevangenisstraf, waarvan één voorwaardelijk, die voor de krijgsraad in Arnhem is gesteld tegen zeven hoofdbestuursleden van de VVDM op grond van hun aandeel in de anti-groetdag van 1 augustus, dreigt een menselijk en maatschappelijk onaanvaardbare situatie in de krijgsmacht te ontstaan, die bovendien een ernstige polarisatie teweeg zou kunnen brengen. Het is ons bekend dat een eis nog geen vonnis is en dat de beklaagden bovendien in beroep kunnen gaan bij het Hoog Militair Gerechtshof. Maar de ervaring met de krijgsraden en het HMG in het laatste jaar is niet in staat om onze ongerustheid op dit punt weg te nemen.

Wij menen dat de krijgstuicht en de militaire discipline als gevolg van de anti-groetdag zeker niet ernstig zijn geschaad maar dat op grond van het reglement betreffende de krijgstuicht en de wet op de krijgstuicht waarschijnlijk wel gesproken kan worden van onwettig gedrag van betrokkenen. Nu is het bekend dat in de huidige samenleving onwettig gedrag, gebruikt bij maatschappelijke akties, op zichzelf nog geen reden behoeft te zijn tot strafmaatregelen. De bezetters van Enka-Breda werden zelfs in het algemeen geprezen om de korrekte wijze waarop zij de bezetting hadden doen plaats vinden.

Maar waarom dan tegen dienstplichtige militairen die een heel wat minder rigoureuze aktie hebben gevoerd zulk een streng vervolgingsbeleid? Het is duidelijk dat dat slechts kan geschieden op grond van verouderde bepalingen die door praktisch niemand meer worden aanvaard. Afschaffing van de groetplicht wordt niet alleen gevraagd door de VVDM maar eveneens door de vereniging van onder-officieren en beroepskorporaals, terwijl b.v. ook in het augustusnummer van „Spes” (het orgaan van de Algemene Christen Officieren-vereniging) afschaffing van de groetplicht van redaktiewege wordt bepleit.

Als in deze situatie aan dienstplichtige militairen straffen zouden worden opgelegd als geëist in Arnhem dan zou, naast menselijk leed aan betrokkenen, ernstige schade kunnen worden toegebracht aan de verhoudingen in de krijgsmacht. Wij menen dat de volgende maatregelen een belangrijke verbetering in de situatie zouden brengen:

- Een herstel van de normale betrekkingen tussen de minister van Defen-

sie en het hoofdbestuur van de VVDM.

- De afschaffing van de groetplicht op heel korte termijn.

- Een snelle hervorming van het militair straf- en tuchtrecht in moderne zin.

- Een spoedige uitvoering van het reeds genomen besluit om de krijgsraden te vervangen door militaire kamers bij de burgerlijke rechtskolleges.

Wij dringen er dan ook bij de regering en het parlement op aan dat deze maatregelen zo spoedig mogelijk worden uitgevoerd.

Wij weten dat openlijke stellingname van geestelijke verzorgers in de strijdkrachten niet door een ieder wordt toegejuicht maar wij menen dat wij aan onze humanistische beginselen en aan ons geweten zouden verzaken als wij in deze niet openlijk van onze verontrusting en onze opvattingen zouden doen blijken.

De humanistische raadslieden en vormingsleiders,
S. v. d. Belt, M. Dekkinga, H. Grim, W. Heij, H. J. J. Lips, Tj. Krips, D. G. S. Nyëssen, H. Schonk, A. Struyk, W. J. Stuyver, J. G. F. Troost.

Aan de Hoofdraads- man van Humanistische Geestelijke Verzorging in de strijdkrachten

Ik deel u mede, dat ik heb kennis genomen de verklaring van een aantal humanistische raadslieden en vormingsleiders naar aanleiding van de eisen van de Auditeur-Militair bij Arrondissements Krijgsraad te Arnhem tegen een aantal hoofdbestuursleden van de VVDM voor hun aandeel in het aanzetten tot de anti-groetdag van 1 augustus jl.

Met name werd mijn aandacht getrokken de passage, waarin een parallel wordt getrokken met het onwettig gedrag van de bezetters Enka/Breda en waarin de vraag wordt gesteld: waarom tegen dienstplichtige militairen een heel wat minder rigoureuze aktie hebben gevoerd” zulk een streng vervolgingsbeleid gevoerd.

Ik voel mij wel genooddaakt u ervan op hoogte te stellen dat deze vergelijking mij alleen in hoge mate verbaast maar, nu het een standpunt van geestelijke verzorgers in de strijdkrachten betreft die ook binnen het Legerkorps werkzaam zijn, ten zeerste ontrust.

Het moet u en de overige ondertekenaars de verklaring toch duidelijk zijn, dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen een overheid instelling, met name de krijgsmacht, en een particulier bedrijf als de Enka/Breda.

De krijgsmacht is een grondwettelijk orga-

Eind september heeft een aantal humanistische raadslieden en vormingsleiders een openbare verklaring uitgegeven n.a.v. de strafzaak tegen de zeven hoofdbestuursleden van de VVDM.

De kommandant van het 1e Legerkorps, Luitenant-Generaal F. E. Meijnderts heeft daar op 5 oktober in een brief op gereageerd, op 12 oktober heeft de hoofdraadsman deze brief beantwoordt. Tenslotte zond Generaal Meijnderts ons op 1 november nog een nadere uiteenzetting. Omdat in deze briefwisseling een aantal zaken worden behandeld die voor onze lezers interessant zijn nemen we de verklaring (die al eerder was gepubliceerd in het oktobernummer) en de korrespondentie, met toestemming van de generaal, hier in zijn geheel op.

RED.

Zijne Excellentie

Luitenant-Generaal F. E. Meynderts, Commandant 1e Legerkorps

Excellentie,

Ik heb uw brief betreffende onze verklaring met grote aandacht gelezen. Ik mag dan ook beginnen met u mijn dank te betuigen voor de ernst waarmee u op het door ons gestelde bent ingegaan. Ik kan bovendien uw gedachten voor een belangrijk deel onderschrijven. Ook ik meen dat strijdkrachten de opdrachten van de wettige regering slechts op effectieve wijze tot uitvoering kunnen brengen als in het operationele vlak de eis tot gehoorzaamheid kan worden gesteld. Dat is, als ik u goed begrepen heb, de kern van uw betoog en ik kan het daarmee eens zijn.

U stelt bovendien terecht dat het gaat om strijdkrachten binnen een democratische samenleving.

Maar daar wringt ook precies de schoen!

Natuurlijk kan ook binnen een democratie op beslissende momenten de wettige overheid de eis tot gehoorzaamheid stellen.

Maar zij kan dat slechts op drie voorwaarden:

1. Dat zij de burgers de zekerheid verschafft dat zij ook in die beslissende momenten, voor zover dat mogelijk is, in hun democratische rechten worden

gelaten.

2. Dat zij in het algemeen een staatsrechtelijk klimaat heeft geschapen waarin de burger zich op democratische wijze benaderd voelt.

3. Dat zij, als gevolg van 1 en 2, zelf het klimaat heeft geschapen waarin vrouwen tussen overheid en burger, en omgekeerd, als vanzelfsprekend wordt beschouwd.

Als aan deze voorwaarden niet, of onvoldoende, is voldaan dan krijgt de eis tot gehoorzaamheid een formeel karakter dat de burgers in het algemeen niet aanspreekt. Het is dan niet in de eerste plaats de burger die faalt, hoewel ook dat het geval kan zijn, maar de overheid die heeft nagelaten datgene te doen wat van een democratische overheid mag worden verwacht.

Ik meen in alle ernst dat we in Nederland moeten spreken van een falende overheid t.a.v. de burgers in de strijdkrachten. Om in dit verband slechts drie zaken te noemen: de opvattingen over en de formuleringen van de krijgstuicht zijn zodanig verouderd dat ze de burgers, en zeker de jonge burgers niet meer aanspreken, de democratische rechten van de burger, o.a. de vrijheid van meningsuiting, zijn, zelfs in vredetijd, zodanig beknot dat het democratisch besef erdoor wordt

gekwetst, het handhaven van een aantal traditionele gebruiken (o.a. de groetplicht) die zeker voor de effectiviteit van de strijdkrachten niet noodzakelijk zijn, scheppen een klimaat dat voor jonge, moderne mensen niet aanvaardbaar is.

Ik weet natuurlijk dat er op deze gebieden het een en ander is gedaan maar het is zo weinig en het is altijd slechts tot stand gekomen na een krachtige druk van buiten af.

We missen een werkelijk modern beleid van de overheid t.a.v. de mensen in de strijdkrachten. Dat wreekt zich temeer daar een belangrijk deel van die mensen jong zijn en op verplichte basis deel uitmaken van de strijdkrachten.

Wie in deze situatie de eis van gehoorzaamheid moet stellen zal op ernstige moeilijkheden stuiten.

Dezelfde moeilijkheden waarop werkgemers stuiten die menen op autoritaire wijze de zaken in het bedrijfsleven te kunnen regelen.

In de strijdkrachten heeft men dan de gewoonte om naar strafmaatregelen te grijpen. Formeel is dat helemaal te verklaren en te verdedigen. Maar daarbij wordt vergeten dat de werkelijke schuldige, de falende overheid

(Lees verder op pagina 10)

dat is ingesteld tot bescherming van de belangen van de staat.

Ons volk moet onder alle omstandigheden, niet alleen in tijden van oorlog of oorlogsgevaar, erop kunnen vertrouwen, dat de krijgsmacht ten volle in staat is de opdrachten van de wettige regering op te volgen. De dienstbaarheid aan de wettige regering mag niet worden ontkracht door toe te staan dat de opdrachten, die de wettige regering aan de krijgsmacht geeft, eerst ter discussie worden gesteld van hen die de opdrachten moeten uitvoeren, zodat de uitvoering van die opdrachten gaat afhangen van de instemming van de betrokkenen.

De krijgsmacht dient een voorbeeld te zijn van loyale dienstvervulling. Elk ander standpunt brengt het gevaar met zich dat de krijgsmacht geen betrouwbaar instrument blijft in handen van de wettige regering, maar een potentieel gevaar gaat vormen voor de democratie.

Het vorenstaande betekent dat men het zich onder geen enkele omstandigheid kan veroorloven binnen de krijgsmacht enige vorm van massaal onwettig gedrag toe te laten als pressiemiddel in het overleg, ongeacht de zaak waar het in concreto om gaat.

In casu betrof het een groet-weigeringsdag; in Wezep ging het om een sit-down-staking. In beide zaken ging het om massaal verzet en zulk

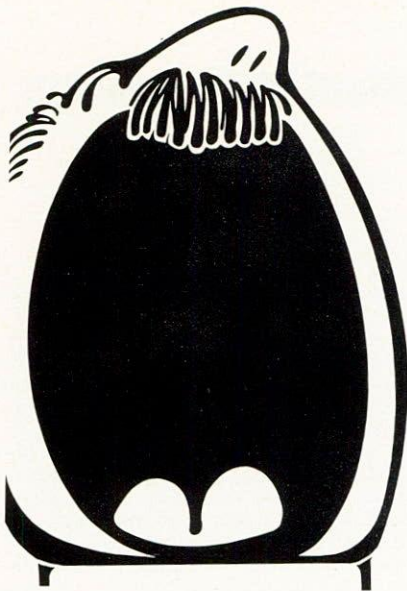
gedrag toelaten binnen de krijgsmacht zou op zichzelf reeds het in gevaar brengen van de democratie betekenen.

In de bestaande situatie zijn binnen de krijgsmacht en in het verkeer tussen ministerie en belangenvereniging voldoende mogelijkheden van overleg aanwezig om wensen over welk onderwerp dan ook kenbaar te maken. Indien dat overleg het beoogde resultaat echter niet of niet snel genoeg oplevert, dan kan geen onderwerp zo belangrijk zijn, dat het is toegestaan om te grijpen naar een middel dat in feite het wezen van de krijgsmacht aantast.

Ik meen dan ook dat u de eis van de auditeurmilitair vooral zouden kunnen zien als een waarschuwing voor de betrokkenen en voor anderen, dat zij er zich te allen tijde van bewust moeten zijn dat de krijgsmacht binnen onze democratische samenleving een bijzondere functie heeft en dat men zich daarom binnen die krijgsmacht, omwille van die bijzondere functie, van onwettige gedragingen, welke dan ook, dient te onthouden.

Ik heb de Bevelhebber der Landstrijdkrachten alsmede mijn onder-commandanten van de inhoud van deze brief in kennis gesteld.

DE LUITENANT-GENERAAL
Legerkorpscommandant,
F. E. MEIJNDERTS.

Aan de Hoofdraadsman van Humanistische Geestelijke Verzorging in de strijdkrachten

Naar aanleiding van uw brief van 12 oktober 1972, nr. 821/72, wil ik het volgende opmerken.

In mijn brief van 5 oktober 1972 stelde ik — en ik herhaal dit met nadruk — „dat men het zich onder geen enkele omstandigheid kan veroorloven binnen de krijgsmacht enige vorm van massaal onwettig gedrag toe te laten als pressiemiddel in het overleg, ongeacht de zaak waar het in concreto om gaat”.

Ik ben mij ervan bewust dat de leden van de krijgsmacht hierdoor in een aparte positie worden geplaatst, als het gaat om de wijze waarop zij hun rechtspositionele verlangens naar voren kunnen brengen en kracht zouden kunnen bijzetten.

Van de andere kant ben ik met u van mening, dat een dergelijke „aparte positie” van de leden van de krijgsmacht aan de overheid een bijzondere verplichting oplegt op het gebied van de rechtspositie en de belangenbehartiging van de leden van de krijgsmacht. Hierbij begrip ik onder „overheid” echter niet alleen de regering. Ik versta daaronder ook enerzijds het parlement, voor wat betreft het uitoefenen van toezicht op en het controleren van het regeringsbeleid, en anderzijds de commandanten. Van deze commandanten mag en moet worden verwacht, dat zij open oog hebben voor de belangen van hun militairen en dat zij deze belangen — ook als deze niet van specifiek militaire aard zijn — voorzoveel dat in hun vermogen ligt en langs de voor hen openstaande wegen (en derhalve niet op een oppositionele wijze zoals u kennelijk van hen verwacht) naar voren brengen. U stelt in uw brief dat „we in Nederland moeten spreken van een falende overheid ten aanzien van de burgers in de strijdkrachten”.

Daarbij hebt u in uw ambtelijke positie van humanistisch hoofdraadsman van de Nederlandse strijdkrachten het beleid van die overheid beoordeeld vanuit uw persoonlijke maatschappelijke opvattingen. Vanuit die positie ook komt u — hoewel u stelt: „ik ver-

dedig geen onwettig gedrag tenaanzien van de overheid...” — toch tot een impliciete vergoelijking van het aanzetten tot massaal onwettig gedrag, waar het toch in casu om ging.

Op die wijze hebt u er uw goedkeuring aan gehecht dat voor het gedrag in de krijgsmacht maatstaven worden geïntroduceerd, die niet bepaald worden door de grondwettelijke taak van de krijgsmacht, maar die ingegeven worden door een afhankelijk zijn van subjectieve, partijpolitieke opvattingen.

Het behoeft naar mijn mening geen betoog, dat op die wijze de krijgsmacht geen betrouwbaar instrument blijft in handen van de wettige regering, maar ondergeschikt wordt gemaakt aan subjectieve partijpolitieke opvattingen.

Indien de overheid inderdaad tekort zou schieten in haar bijzondere zorg voor de belangen van de leden van de krijgsmacht, dan zal zulks toch nimmer — formeel of moreel — een rechtvaardiging kunnen opleveren voor het aanwenden van enigerlei vorm van onwettig gedrag.

Voor het corrigeren van een dergelijk overheidsbeleid staan in een parlementaire democratie andere middelen ter beschikking. Indien het u werkelijk ernst is als u stelt: „Ik verdedig geen onwettig gedrag ten aanzien van de overheid...”, dan is de konsekwentie van dat standpunt naar mijn mening dat u die leden van de krijgsmacht, die toch hun toevlucht zouden willen nemen tot onwettig gedrag, erop zouwt wijzen, dat zulks nimmer kan worden toegestaan en hun eigen belangen doorkruist, en dat u hen zonnig de weg wijst die zij als leden van de krijgsmacht moeten volgen en de normen die zij als zodanig noodzakelijkerwijze daarbij steeds in acht zullen moeten blijven nemen.

Ik meen op die wijze alle erbij betrokken belangen het meest worden gediend.

DE LUITENANT-GENERAAL
Legerkorpscommandant
F. E. MEIJNDERTS.

(Vervolg van pagina 9)

buiten schot blijft en dat jonge mensen er voor moeten boeten dat de Nederlandse overheid al jarenlang voort-sukkelst zonder werkelijk moderne maatregelen te nemen t.a.v. de mensenbadering in de Nederlandse strijdkrachten. Alle punten in deze brief genoemd zijn reeds jaren in behandeling.

Ik verdedig geen onwettig gedrag t.a.v. de overheid maar het is duidelijk dat een overheid die zulk gedrag niet tolereert ook voor zichzelf verplichtingen schept. Het besef daarvan is m.i. onvoldoende aanwezig.

Ik betreur het in deze situatie dat er zo weinig hoge militaire commandanten zijn die voor hun soldaten in het krijt willen treden en van de overheid eisen dat er een moderner beleid op dit punt tot stand komt.

Humanistische geestelijke verzorgers die in zo'n situatie werken kunnen m.i. niet anders dan van hun veront-rusting op het juiste moment gewag maken.

Dat brengt dan, ik ben me daar goed van bewust, weer allerlei moeilijkheden met zich mee maar wie alle moeilijkheden probeert te omzeilen vaart naar nergensland.

Hoogachtend,
H. J. J. LIPS,
HOOFDRAADSMAN.

(Vervolg van pagina 5)

eenheid van al het bestaande. Deze theorie is voor het materialistisch denken onaanvaardbaar, zoals de astrologische methodiek een absurditeit is in de ogen van de moderne wetenschapsman. Waar de astrologie door de loop der eeuwen een opvallend aantal juiste karakteranalyses en voorspellingen heeft opgeleverd (en dus duizenden jaren in leven is gebleven in tegenstelling tot allerlei vormen van magie en occultisme), wordt door de sceptici geopperd, dat de horoscoop niet anders is dan een soort katalysator voor een helderziende en voorspellende gave, zoals een waarzegster theeblaren of koffiedik gebruikt. Dientengevolge

zijn het van de academici toch de parapsychologen die als vrijwel enigen het stelsel serieus bestuderen. Tenminste één hunner — dr. Vernon Clarke van de Amerikaanse Duke University — durfde na experimenten met enige tientallen astrologen concluderen, dat zijn onderzoek **niet** had aangetoond dat de astrologische stellingen onjuist zijn. Daarbij past een spijtige opmerking van de franse astronoom prof. Paul Couderc, een heftig bestrijder van de astrologie, nl. dat de onjuistheid van het systeem nog nooit bewezen is. Dezelfde Couderc heeft zitting in een belgisch wetenschappelijk comité ter bestudering van parapsychologische verschijnselen, waaraan

twee omvangrijke rapporten werden voorgelegd door de franse psycholoog dr. Michel Gauquelin. Deze stelde na een vijftienduizend personen omvattend onderzoek vast, dat er een relatie bestaat tussen planeetstanden bij de geboorte en de latere beroepskeuze, met een waarschijnlijkheidskans van één op een miljoen, terwijl uit een volgend onderzoek, met 15.000 geboorten, bleek dat gelijkenis tussen planeetstanden van ouders en kinderen voorkomt met eenzelfde aan het onmogelijke grenzende veelvuldigheid. Het comité zoekt al vijftien jaar vergeefs naar argumenten om hem te weerleggen en weigert inmiddels zich officieel uit te spreken.

Een soldatendominee schrijft over

De dankbaarheid van een Humanist

De Hoofdraadsman (van de Humanistische Verzorging in de krijgsmacht) schrijft in zijn maandblad „EGO”: „Wij zijn dankbaar”. En de reden geeft hij er onmiddellijk bij: „voor het feit dat er tegenwoordig steeds meer christenen komen die begrijpen dat het zo niet moet.” Hoe moet het dan niet? Antwoord: zoals legerdominee J. J. Poort het doet!

Op zichzelf is het natuurlijk frappant, dat deze topman van de humanistische verzorging in de strijdkrachten het begrip van „steeds meer christenen” (niet bestrijdt, maar:) huldigt, ja, er „dankbaar” zelfs voor is. Frappant: ik wist niet, dat Jeruzalem een voorstad van Athene was (geworden). Evenzeer frappant is ook, dat deze heer dat blijkbaar weet, dat hij dat blijkbaar bijhoudt. „Steeds meer” christenen doen het zo, dat hij er „dankbaar” voor kan zijn. Is deze kennis resultaat van enquêtes? Rollen er cijfers uit computers? Houdt hij aantekening op grafieken? Ik wist van niets, tot heden.

Maar goed. Dankbaarheid dus „dat het zo niet moet”, en dat steeds meer dat goed begrijpen. In concreto: als er een (humanistisch) raadsman door de ouders gevraagd wordt te spreken bij de begrafenis van hun zoon, dan moet een legerdominee, die ook aanwezig is, 't verzoek van de kazernecommandant een woord namens alle kazernepersoneel te spreken, met „NEE” beantwoorden. En als hij spreekt, moet hij NIET het Evangelie gaan verkondigen. Dat deed ds. Poort wel, en de hoofdraadsman vraagt hem scherp: „is het nu teveel van de dominee gevraagd om zich eindelijk eens voor te stellen wat een pijn hij deze man, die toch al ondersteboven was door het verlies van zijn zoon, heeft gedaan, door zijn doldriest christelijk optreden?”

Antwoord: ja, dat is teveel gevraagd. En ik wil van mijn kant dan ook „ein-

delijk eens” (en voor goed) verklaren waarom dat te veel, veel te veel, is gevraagd.

Ten eerste: een mens mag toch in dit land, waar vrijheid van meningsuiting heerst, eerlijk en recht uit 't hart spreken, zonder van dat hart een moordkuil te maken? Ik dacht, dat iedereen, ook andersdenkenden, zoals die vader, dat respecteren zou, al hoeft men 't niet te accepteren.

Ten tweede: over de toespraak door de raadsman schrijft de heer Lips, dat „wij weten dat de betrokken raadsman voor de begrafenis tweemaal een lang gesprek heeft gevoerd met de familie en met hen nauwkeurig heeft overlegd wat hun wensen waren voor het laatste woord. En dat laatste woord heeft de raadsman uitgesproken.” Ziedaar! De raadsman heeft dus gezegd wat de familie wilde dat gezegd zou worden. Dat is typerend voor deze humanistische verzorgers. Zij zijn spreekbuis van mensen. Maar de hoofdraadsman zou toch moeten weten dat de christelijke geestelijke verzorgers dat nu juist NIET zijn. Dat zij, intégendeel, spreekbuis van Christus Jézus moeten zijn. Dat is de totaal andere opdracht! En inderdaad: misschien dat de predikant, die deze opdracht (nog) vervult, een luisteraar „pijn” doet (dat doen goede artsen ook, overigens) en misschien ook (wil de heer Lips die mogelijkheid ook eens overwegen?), dat dit ongevraagde Evangelie de man tot zegen is geworden (er zijn méér mensen, die hun gebalde vuist open hebben zien gaan, onder de prediking, tot een bedelaars-hand... ja, de christenheid bestaat zelfs, louter, uit zulke mensen — of ze verliest de naam, de kwalificatie „christenheid”!).

Ten derde: „doldriest” noemt de hoofdraadsman zulk christelijk optreden. Het zij zo. Maar een ander christelijk optreden is er niet. Het markeert de identiteit van de christelijke

In het augustus-nummer bespraken we het boekje „Soldatendominee” van Ds. J. J. Poort. Het ging vooral om één verhaal waarin dominee vertelde dat hij bij de begrafenis van een buitenkerkelijk soldaat, wiens vader met nadruk had verzocht geen dominee te laten spreken maar een humanistisch raadsman, toch het woord had gevoerd namens de kazernecommandant en niet had kunnen nalaten daar toch een evangelisch woord uit te spreken. Wij hebben in ons artikel gesteld: Is het nu teveel van de dominee gevraagd om zich eindelijk eens voor te stellen wat een pijn hij deze vader, die toch al ondersteboven was door het verlies van zijn zoon, heeft gedaan, door zijn doldriest christelijk optreden.

Dominee heeft bij ons niet gereageerd maar heeft wel een antwoord geschreven in het oktober-nummer van „Protestant Nederland”. Wij nemen dat antwoord hier op ter informatie van onze lezers. RED.

prediking. Christus zelf heeft gesproken, en gehandeld, is gekomen en gebleven, „ondanks” en niet dank zij de adhaesie van zijn auditorium: „gij hebt Mij niet uitverkoren, maar ik heb u uitverkoren”. En in de navolging van Hem beweegt zich de gehele kerkgeschiedenis, van Paulus en zijn zendingsreizen tot en met de christelijke geestelijke verzorging in de strijdkrachten heden ten dage. In navolging van haar Heer; in opdracht van haar Heer; op hoop van zegen door haar Heer! Is dat „doldriest”? Of: authentiek-christelijk?

De hoofdraadsman is „dankbaar voor het feit dat er tegenwoordig steeds meer christenen komen die begrijpen dat het zo niet moet.” Dankbaar dus met christenen die beleefd hun mond houden als 't Evangelie blijkbaar niet gewenst wordt. Dankbaar met christenen die hun roeping afhankelijk stellen van niet-christenen. Dankbaar met christenen bij wie de norm „Christus en Zijn Woord” reeds vervangen is door „Ons ego en diens mening”. Dankbaar met de vele emigranten, uit Jeruzalem naar Athene. Een bedenkelijke dankbaarheid. Het is de dankbaarheid om de geestelijke verhuizing van de christenheid naar het humanisme; een verhuizing naar, om met de gelijkenis van de verloren zoon te spreken: „een ver gelegen land.”

Wat mij betreft ik zou (héél) dankbaar zijn als er steeds meer christenen zouden komen, die begrijpen dat het zo NIET moet. Is het teveel van de hoofdraadsman gevraagd zich dat eindelijk eens voor te stellen?

Oisterwijk
J. J. POORT,
legerpredikant

(Naar aanleiding van „Soldatendominee” door ds. J. J. Poort, uitgave „De Banier” Utrecht, en maandblad „EGO”, augustus 1972).

Bijna ongemerkt sluipen echter ook op het terrein van andere wetenschappen astrologische elementen binnen. Zo kunnen chemici (bij monde van prof. G. Piccardi) onregelmatigheden in chemische reacties alleen verklaren door invloeden uit de kosmos. De Amerikaanse ir. J. Nelson voorspelt met 90 pct. trefzekerheid het optreden van elektrische stormen in de bovenlagen van de atmosfeer, met behulp van van de aarde af waargenomen planeetstanden, dus op astrologische wijze; en de geofysicus prof. R. Tomascheck toonde met eenzelfde techniek de voorspelbaarheid van 134 aardbevingen aan. Deze, en vele andere incidentele bevindingen leveren uiteraard

geen gesloten bewijs voor de juistheid van de astrologie op, en de ontwikkelde blijft haar niet alleen scepticus als bijgeloof en absurditeit, maar bovenal als onmogelijk beschouwen. Ten dele ontstaat deze afwijzing ongetwijfeld uit het inzicht, dat een aanvaarding van de astrologie tevens een aanvaarding van haar wereldbeschouwing is, waarin de mens, als deel van een ontoevallig en samenhangend universum, veel van zijn vrije wil inboet en een nieuwe universele verantwoordelijkheid opgelegd krijgt — een voor de rationele westerling onverdraaglijke situatie.

JAN GERHARD TOONDER

CARTOONS

